

Begrunnelser for forslag til hoveddel av forskrift om rammeplan for lærerutdanningene

<i>Innledning</i>	2
<i>§ 1 Virkeområde</i>	4
<i>§ 2 Formål</i>	4
<i>§ 3 Partnerskap</i>	5
<i>§ 4 Grunnleggende forutsetninger for all lærerutdanning</i>	5
Forutsetning om partnerskap	6
Forutsetning om studentenes utvikling og progresjon i sentrum	8
Forutsetning om samisk forhold og urfolksperspektiver	8
Forutsetning om forankring i forskning og erfaringsbasert kunnskap	9
Forutsetning om helhet og sammenheng	9
Forutsetning om likeverdige utdanninger	9
<i>§ 5 Felles kjernekompetanser</i>	10
<i>§ 6 Utdanningsnivå</i>	11
<i>§ 7 Særlige bestemmelser om utdanningenes innhold</i>	12
<i>§ 8 Nasjonale retningslinjer og studieplan</i>	12
<i>§ 9 Innpass</i>	13
<i>§ 10 Unntak</i>	13
Underkapitler	14
Referanseliste	16

Innledning

Som en del av arbeidet med mer overordnet styring av lærerutdanningene, har [Faglig råd for Lærerutdanning 2025](#) (Rådet) fått i oppdrag å utarbeide forslag til innhold i hoveddelen av ny felles rammeplan for norske lærerutdanninger. Oppdraget innebærer også en skriftlig redegjørelse som begrunner anbefalingene. Dette dokumentet redegjør for begrunnelsene.

Oppdraget legger til grunn at styringen skal bli mer overordnet enn i dag, at lærerutdanningenes handlingsrom skal bli større og åpne for økt mangfold innenfor og mellom utdanningene. Én felles rammeplan skal samle, framheve og styrke fellesskapet i profesjonen. Kunnskapsdepartementet forutsetter at dagens lærerutdanninger skal kunne videreføres innenfor rammen av ny felles rammeplan.

Rådet har vært opptatt av at en ny rammeplan skal utgjøre en forskjell ved å ta tak i sentrale utfordringer lærerutdanningene har stått i over tid. Særlig gjelder dette koherens i studieprogrammene og samarbeid med praksisfeltet for å fremme studentenes mestringstro og profesjonelle praksis. Slik sett følger Rådet opp Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene (Kunnskapsdepartementet, 2017) der det heter at “Campusundervisningen og praksisfeltet har i for stor grad vært to adskilte arenaer.” (s.11).

Rådet foreslår å rammeplanfeste partnerskap. Gjennom partenes ulike kompetanser og kjerneoppgaver, er partnerskap egnet til å styrke profesjonsrelevans og helhet og sammenheng i utdanningene, til beste for studentenes profesjonelle utvikling. Partnerskap er forpliktende og langsiktig, og øker også utdanningenes beredskap for å møte mangfoldet og endrede forventninger fra samfunnet. Rådet anser derfor partnerskap som et virkemiddel for å høyne kvaliteten på utdanningene. En forutsetning for å lykkes er at det lokalt legges til rette for involvering og ansvarliggjøring av sentrale og relevante aktører.

For videre å styrke koherensen i utdanningene foreslår Rådet å innføre felles verdigrunnlag og grunnleggende forutsetninger. I tillegg foreslås felles kjernekompetanser, som skal tolkes og operasjonaliseres som en samlet helhet. Disse kjernekompetansene skal være forankret både i forskning og erfaringsbasert kunnskap, og vil sammen med verdigrunnlaget og de grunnleggende forutsetningene bidra til å binde de ulike delene av utdanningene sammen.

Rammeplanen ser lærerutdanning i et større samfunnsperspektiv, og ut fra samfunnsmessige behov. Rammeplanen trer i kraft i et komplekst samfunn der endringer og omstillinger skjer raskt. Det eksisterer f.eks. et mangfold av syn på demokratiforståelse, verdispørsmål, konfliktløsning, klimaproblematikk og samarbeid over landegrenser. Samtidig endrer generativ kunstig intelligens formene for læring og kunnskapsproduksjon, og dermed hvordan vi må tenke nytt om både oppgaver og

vurdering i lys av hybride kunnskapspraksiser og algoritmestyrte påvirkning på læring, utvikling og dannelse.

I arbeidet med å beskrive lærerutdanningsinstitusjonenes ansvar og oppgaver i ny rammeplan, har beskrivelser av konteksten lærerutdanningene foregår i vært viktig. Forskriftens hoveddel, og særlig kjernekompetansene, er derfor utformet med et kontekstsensitivt og ikke bare aktørspesifikt fokus. I dette ligger også et dilemma mellom å legge inn et ambisjonsnivå og å sikre at rammeplanen kan operasjonaliseres umiddelbart. Rådet bruker kjernekompetanser som et instrument for å sikre planens gyldighet i overskuelig fremtid, samtidig som disse uttrykker klare krav til en ferdigutdannet kandidat, og ikke ambisjoner.

Rådet mener at følgende momenter utgjør nyvinninger i rammeplanen

- En felles overordnet rammeplan løfter og peker på hva som er felles for hele profesjonen.
- Underkapitler rettet mot kontekstene lærerne utdannes til åpner for et variert tilfang av lærerutdanninger basert på lokale behov. Lærerutdanningene kan utvikles på bakgrunn av ett eller flere underkapitler.
- Hoveddelen løfter lærerprofesjonen gjennom å legge vekt på det som binder formål, verdier og kompetanser sammen, på tvers av trinn og kontekster. Dermed blir selve profesjonsaspektet og profesjonsfellesskapet tydeligere.
- Som bærebjelker for utdanningene løftes seks grunnleggende forutsetninger for utdanningene: Partnerskap innføres for å praksisrette og styrke koherensen i utdanningene. Studentens utvikling og progresjon forutsettes i sentrum av all lærerutdanning. Samiske forhold og urfolksperspektiv løftes frem. Forsknings- og erfaringsbasert kunnskap tydeliggjøres som basis både for grunnutdanning og videre profesjonsutvikling. Integrasjon av fag, emner, teori og praksis gjennom undervisning, veiledning og vurdering forutsettes for alle. Sist, men ikke minst forutsettes likeverdighet mellom lærerutdanningene når det gjelder kvalitetshensyn og minimumskrav. De grunnleggende forutsetningene er utformet som tydelige prinsipper, og samlet sett anser Rådet dem som en ny måte å styre lærerutdanningene på.
- Åtte felles kjernekompetanser innføres og definerer områder som alle lærere *må* være kvalifisert for uavhengig av utdanningene. Kjernekompetansene brukes som felles rammer for utdanningene, i stedet for tidligere læringsutbyttebeskrivelser, som Rådet foreslår utvikles på institusjonsnivå. Kjernekompetansene er forankret i kjente kompetanser for lærerprofesjonen, sentrale i en digitalisert og kompleks hverdag og skal operasjonaliseres samlet i utdanningen. Samtidig har de en tverrfaglig dimensjon og dekker til sammen kompetanser som krever samarbeid, problemløsning, kreativitet og kritisk tenkning.
- Lærerutdanning settes i et samfunnsperspektiv. Rammeplanen trer i kraft i et komplekst samfunn der endringer og omstillinger skjer raskt. Rådet anbefaler gjennom kjernekompetanser som System- og organisasjonskompetanse og Endrings- og utviklingskompetanse å øke studentenes kunnskap om og forståelse av den samfunnsmessige konteksten utdanningene forholder seg til. Kjernekompetansene har også et perspektiv der lærere ikke bare skal forholde seg til samfunnstrender, men gjennom formgiving av lek- og læringsforløp og lek- og læringsomgivelser være med på å påvirke utviklingen.
- Rammeplanen gir et samlet verdigrunnlag for hele profesjonen. Rådet anbefaler å forene verdigrunnlaget med verdier og formål med barnehage og grunnopplæring slik at det utgjør et felles verdigrunnlag for hele lærerprofesjonen fra barnehage til lærerutdanning. Sammen med de grunnleggende forutsetningene og felles kjernekompetansene, vil verdigrunnlaget være viktig for å ruste barnehager og skoler for fremtiden.
- Nytt navn på utdanningene – etter underkapitler for de ulike kontekstene studentene utdannes til, for eksempel Lærerutdanning for 1-4 og 5-7.

§ 1 Virkeområde

En felles rammeplan utgjør som vist til i del 1 av oppdraget, et forpliktende grunnlag for UH-institusjonene. Rammeplanen fungerer samtidig konstituerende både for lærerutdanningene og lærerprofesjonen, og kan i tillegg ha bruksverdi som forventningsavklaring for studentene og samfunnet for øvrig.

Med hjemmel i § 3-8 i universitets- og høyskoleloven anbefaler Rådet å innledningsvis slå fast hvem forskriften gjelder for: universiteter og høyskoler som gir lærerutdanning for lærere i barnehage og grunnsopplæring, herunder grunnsopplæring for voksne.

§ 2 Formål

Rådet har i overenstemmelse med Kunnskapsdepartementet, endret formålet til § 2 i forskriften istedenfor § 4 som først anslått i svaret på del 1 av oppdraget. Dette for å gi en mer logisk oppbygging av forskriften.

Formålet med forskriften løftes på et overordnet nivå i tråd med hvordan det for eksempel er gjort i rammeplan for helse- og sosialfaglige utdanninger.

Formålet med lærerutdanning knyttes til konteksten lærere utdannes til gjennom en tydelig kobling til lov og regelverk for barnehage og grunnsopplæring.

Rådet har i tillegg vurdert om formålet bør synliggjøre bredden av lærerrollen det forventes at utdanningene skal favne. Rådet har i sitt tidligere arbeid (FRLU, 2024) vist til kunnskapsgrunnlag som kan tyde på behov for å ivareta bredden og kompleksiteten i utdanningene bedre. Det å synliggjøre kompleksiteten i hva det vil si å være lærer, kan dessuten bidra til å løfte profesjonen. For å unngå gjentakelser i rammeplanen har Rådet likevel valgt å utelate dette i formålet da bredden og kompleksiteten i lærerrollen gjenspeiles i de felles kjernekompetansene i § 5.

Rådet er i oppdraget bedt om å beskrive viktige fellesverdier for profesjonen. Verdigrunnlaget viser til verdier formulert i formålsparagrafene for barnehage og grunnsopplæring. Dette for å ankre verdiene i praksisfeltets virksomhet og samtidig unngå gjentakelser fra andre forskrifter. Verdier som beskrives eksplisitt er i tillegg dels ankret i lov om universitet- og høyskoler, dels i lærerprofesjonens etiske plattform¹, og dels i Rådets faglige diskusjoner, blant annet som følge av innspill Rådet har mottatt i arbeidet med rammeplanen. Rådets valg og vurderinger er også gjort i lys av samfunnstrekk som Utvalget² fremtidens fellesskole² har pekt på at utfordrer skolen. Rådets vurdering er at disse utfordringene også er relevant for barnehagen. I tillegg til

¹ [Lærerprof_etiske_plattform_bokmal_a4.indd](#)

² Bjørn Haugstad på konferanse om fremtidens fellesskole, 19. September 2025, [Nasjonal konferanse om framtidens fellesskole – Utvalget for framtidens fellesskole](#)

raskere teknologisk utvikling og et samfunn i omstilling, handler samfunnstrekkene om økt individualisering, svekket tro på felles kunnskap, press mot demokratiske verdier, økende ulikheter og utfordringer knyttet til psykisk helse. Verdigrunnlaget som foreslås i rammeplanen kan, sammen med de felles kjernekompetansene, være et virkemiddel for å møte disse utfordringene og vil slik Rådet ser det, være viktig for å ruste barnehager og skoler for fremtiden.

Presiseringen av at kunnskap om og respekt for samisk folk, språk, kultur og samfunnsliv skal være en del av utdanningene, er gjort som oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport³ og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter⁴. Dette er slik Rådet forstår det, også i tråd med oppdraget⁵ fra Kunnskapsdepartementet.

§ 3 Partnerskap

I del 1 av oppdraget anbefalte Rådet en egen paragraf for å avklare sentrale begrep i rammeplanen. Rådet har vurdert om begreper som integrert, praksis, progresjon og kjernekompetanser bør begrepsavklares, og funnet at det i lys av målsettingen om overordnet styring, likevel ikke er nødvendig å forklare disse da bruken av begrepene fremgår av konteksten i forskriftsteksten.

Rådet har valgt å forklare begrepet partnerskap i rammeplanen. Da dette er det eneste begrepet som forklares, anbefaler vi å omdøpe paragrafen til § 3 Partnerskap. Forklaringen i paragrafen skal ikke anses som en normativ definisjon. Hensikten med å forklare begrepet er å etablere en omforent forståelse av intensjoner med partnerskapsdannelser og hva man ønsker å oppnå med det, uten å detaljstyre institusjonene, jf. betydningen av lokalt handlingsrom for å utvikle bærekraftige “tredjehom”-samarbeid (FRLU, 2020). Forklaringen har også vært viktig for å synliggjøre partnerskapenes funksjon ut over hva denne rammeplanen skal regulere, jf. blant annet [arbeid med tilskuddsordninger for kompetanseutvikling i barnehage, grunnskole og videregående opplæring](#). Se for øvrig omtale av partnerskap under § 4.

§ 4 Grunnleggende forutsetninger for all lærerutdanning

De seks grunnleggende forutsetningene under § 4 er områder Rådet anbefaler å styre tydeligere på, jf. del 1 av oppdraget. Disse anses som bærebjelker for utdanningene, som svar på utfordringer utdanningene har stått i over tid. De seks grunnleggende

³ [Sannhets- og forsoningskommisjonen - sluttrapport](#)

⁴ [Konvensjon om sivile og politiske rettigheter](#)

⁵ [Oppdrag-til-FRLU-om-a-utarbeide-rammeplan-for-laererutdanning-L2489991.pdf](#)

forutsetningene er utformet som tydelige prinsipper, og samlet sett anser Rådet dem som en ny måte å styre lærerutdanningene på.

Rådet har diskutert rekkefølgen på de grunnleggende forutsetningene. Rekkefølgen kan representere både prioriteringer og ulike logikker. Rådet ser ikke enkelte forutsetninger som viktigere enn andre, men har inntatt en pragmatisk holdning til rekkefølgen. Siden partnerskap er omtalt i §3, finner Rådet at §4 også kan fortsette med partnerskap som grunnleggende forutsetning. For øvrig er det enighet om at prinsippet om studentens utvikling og progresjon i sentrum skal løftes.

Som del av arbeidet med forutsetningene har balansen mellom statlig styring og lærerutdanningenes handlingsrom vært viktig. Konkret innebærer det en vurdering av *hva* som bør trekkes frem under hvert av de seks områdene, og på hvilket nivå føringene i paragrafen bør være. Rådet har på den ene siden vektlagt at prinsippet om overordnet styring skal ivaretas. Vi har også vært opptatt av at forskriften skal kunne stå seg over tid og ikke komme i konflikt med gjeldende regelverk på andre områder. Samtidig har vi ønsket å sikre at Rådets intensjoner om å utgjøre en forskjell og svare på de sentrale tilbakevendende utfordringene som utdanningene har stått i over tid skal ivaretas.

Forutsetning om partnerskap

Samfunnet er avhengig av tilgang til høyt kvalifiserte lærere. En ferdig utdannet lærer vil imidlertid alltid ha behov for å utvikle seg videre gjennom erfaring, veiledning og samarbeid med andre i profesjonsfellesskapet. For å støtte denne utviklingen er partnerskap et sentralt virkemiddel. Partnerskapslogikken har dessuten en forankring i den nordiske samfunnsmodellen, med forhandling og kompromiss mellom parter for å sikre gode løsninger for alle.

Rådet har tidligere argumentert for å forskriftsfeste “overordnede og generelle forventninger om partnerskapsdannelser med barnehage- og skoleeiere” i lærerutdanningenes rammeplaner, og å overlate rammene for partnerskapene til de nasjonale retningslinjene “slik at fleksibilitet og eierskap ivaretas” (FRLU, 2020, s.40). I arbeidet med nåværende oppdrag om ny rammeplan har Rådet igjen vurdert hvordan forskriftsfesting av partnerskap kan gjøres, og hvordan det eventuelt kan tydeliggjøres et ansvar for partnerskapet både på institusjons- og individnivå. Dette fordi Rådet ønsker å bidra til at partnerskapene får reell betydning for det praktiske arbeidet i lærerutdanningene. Samtidig er det relevant å spørre hvor langt staten kan og bør gå i å regulere arbeidsoppgaver for ansatte på lærerutdanningene og i barnehager/skoler, og i hvilken grad det i så tilfelle støtter opp om målsettingen om mer overordnet styring. Som svar på dilemmaet, har Rådet valgt å legge en føring for institusjonene om å inngå partnerskap med praksisfeltet. I tillegg har vi gjennom begrepsavklaringen rundt partnerskap synliggjort at partnerskap skal bidra til kvalitet i både lærerutdanning og barnehage/skole, bygge på et likeverdssprinsipp, gi en merverdi ut over det hver enkelt

part kan bidra med, bidra til praksisretting og koherens i lærerutdanningene, og involvere ansatte på ulike nivå i lærerutdanning og barnehage/skole.

Det å forskriftsfeste partnerskap bare for én part *kan* medføre utfordringer med partnerskapsdannelser. I 2020 anbefalte Rådet å forskriftsfeste forventninger til partnerskapsdannelse både for lærerutdanninger og for barnehage- og skoleeiere (FRLU, 2020, s. 40). Rådet vurderer fortsatt at forskriftsfesting for både lærerutdanning og praksisfelt vil være en god måte å regulere partnerskap på. Samtidig ser vi at mer overordnet styring av lærerutdanningene mer enn tidligere krever kvalitetssikringsmekanismer lokalt. Partnerskapsdannelse med praksisfeltet kan, slik Rådet ser det, være en slik mekanisme. Behovet for å forskriftsfeste partnerskap i rettslige dokumenter for lærerutdanning understøttes også av Ekspertgruppen for overordnet styring av lærerutdanningen, som anbefaler en institusjonalisering av partnerskap “om utforming av utdanningsprogrammene (studiedesign og organisering), studentenes læringsaktivitet i ulike kontekster, FoU og barnehage-/skoleutvikling, organiseringen av praksisstudiet, kunnskaps- og erfaringsoppsummeringer og felles kunnskapsutvikling” i rammeplanen (Ekspertgruppen, 2024, s.123).

Da Rådet arbeidet med partnerskap i 2020, fant vi at tilnærmet alle lærerutdanninger hadde inngått en type partnerskap med barnehager eller skoler (FRLU, 2020). Det er også slik at tilskuddsordningene for lokal kompetanseutvikling i barnehage og skole også forutsetter partnerskap mellom lærerutdanning og barnehage-/skolemyndighet, så dette er ikke et ukjent område for barnehager og skoler. Forskriftsfesting for kun lærerutdanningene er slik Rådet ser det, uansett et skritt i riktig retning. Dersom det på sikt viser seg utfordrende å få til partnerskap på grunn av manglende forskriftsfesting for barnehage- og skolemyndigheter, kan det være aktuelt å på nytt vurdere om det også bør forskriftsfestes forventninger om partnerskapsdannelser i rettslige dokumenter for barnehage-/skolemyndighet.

Rådet er gjort oppmerksom på at formuleringen «likeverdige» partnere kan være krevende å ha med i en forskrift. Dette fordi universitets- og høyskoleloven gir utdanningsinstitusjonene det fulle og hele ansvaret for innhold og kvalitet i utdanningene. I Rådets tidligere arbeid har vi nettopp vært opptatt av utfordringer med å få til likeverdig samarbeid i partnerskapene, og argumentert for betydningen av at partnerskapene bygger på “likeverdighet og balanse mellom aktørenes komplementære roller og innflytelse på samarbeidet” (FRLU, 2020, s.15). Dette for å utvikle bærekraftige “tredje-rom”-samarbeid hvor aktørene må være forberedt på å oppgi enkelte posisjoner og hegemoni. Rådet mener likeverdsbegrepet ikke skal tolkes som «likt ansvar», og anbefaler begrepet brukes i rammeplanen da det anses som vesentlig.

Forutsetning om studentenes utvikling og progresjon i sentrum

I arbeidet med utvidet praksis rettet Rådet “oppmerksomheten mot læringsformer og -aktiviteter som til sammen gir høy grad av yrkesnærhet”. Dette for “å fremme studentenes mestringstro, skjønnsutøvelse og profesjonelle praksis” (FRLU, 2024, Innledning til artikkelsamling). Rådet pekte der på betydningen av “å skape sterkere sammenheng mellom undervisning og læringsaktiviteter på campus og i barnehager/skoler basert på en felles visjon om profesjonell praksis (...), å øke omfanget av læringsaktiviteter som inkluderer øving på og refleksjon over egen profesjonsutøvelse” og “å bidra til at praksis i lærerutdanningen omfatter alle sentrale aspekter ved profesjonsutøvelsen og har tydelig progresjon” (FRLU, 2024, innledning til anbefalingene). Rådet anbefaler å legge inn en forutsetning om å ha studentens utvikling og progresjon i sentrum for å ivareta perspektiver fra arbeidet med utvidet praksis.

Som del av arbeidet med denne forutsetningen har Rådet vurdert hvorvidt begrepet *utforskende* kan inngå i beskrivelsen om hva studiet skal kjennetegnes av, eller om det vil være tilstrekkelig å skrive *studentaktiv læring* om dette. Universitets- og høyskoleloven stiller krav til akademisk frihet og ansvar for institusjonene (Universitets- og høyskoleloven, §2.2). Det å forskriftsfeste at “studieprogrammene skal kjennetegnes av studentaktive og utforskende læringsformer” kan tolkes som en relativt bestemt føring for undervisningsmetode. Rådet mener imidlertid at føringen skal gjelde for programmet og ikke den enkelte underviser, og at formuleringen ikke er i strid med prinsippet om akademisk frihet

Forutsetning om samisk forhold og urfolksperspektiver

Rådet har drøftet om kunnskap og innsikt i samiske forhold og urfolksperspektiver bør inngå i felles kjernekompetanser, men har valgt å plassere det under grunnleggende forutsetninger for å gjøre det tydeligere. Rådet mener at forskriftsfesting av dette er nødvendig for å sikre at alle studenter oppnår kunnskap i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser. Barnehageloven § 10 slår fast at «*Kommunen har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur*». Opplæringsloven § 1-5 gir pålegg om «*...opplæring om den samiske folkegruppa og om språket, kulturen og samfunnslivet til denne folkegruppa i tilknytning til dei ulike fagområda*». Staten er gjennom Grunnlovens § 108 og internasjonale konvensjoner som FNs menneskerettigheter, barnekonvensjon, ILO 169, den europeiske språkpakten, CMD og andre internasjonale konvensjoner og avtaler, forpliktet til å styrke og verne samisk språk, kultur og samfunnsliv. Tilsvarende gjelder for nasjonale minoriteter som har særskilte rettigheter etter Europarådets rammekonvensjon. Forskriftsfesting under grunnleggende forutsetninger gjør dette til en felles og likeverdig del av lærerutdanningene og sikrer at studenter får kunnskap om samiske forhold og urfolksperspektiver.

Forutsetning om forankring i forskning og erfaringsbasert kunnskap

I del 1 av oppdraget anbefalte Rådet å tydeliggjøre en grunnleggende forutsetning om at lærerutdanning skal legge til rette for livslang læring og kontinuerlig profesjonsutvikling. Nå anbefaler Rådet at denne forutsetningen omformuleres til: «Lærerutdanning skal være forankret i forskning og erfaringsbasert kunnskap».

En tydeliggjøring av det felles kunnskapsgrunnlaget som utdanningene skal bygge på, kan både styrke målsettingen om økt koherens og synliggjøre enda tydeligere hvilket kunnskapsgrunnlag profesjonen bygger på – i grunnutdanning så vel som i livslang læring og videre profesjonsutvikling.

Rådet mener at utdanning og yrkesutøvelse må forstås i et helhetlig perspektiv, der livslang læring og profesjonsutvikling innebærer evne og vilje til kontinuerlig fornyelse av egen og profesjonens praksis, basert på kunnskap og i møte med samfunnets endringer. Rådet anbefaler derfor at det i forskriften tydeliggjøres en forventning om profesjonell utvikling etter endt kvalifiseringsløp. Dette begrunnes dels i behovet for å avklare hvilke forventninger som kan stilles til nyutdannede lærere, og dels i ønsket om å tydeliggjøre institusjonenes ansvar for å forberede studentene på et yrkesliv preget av kontinuerlig læring.

Forutsetning om helhet og sammenheng

Rådet har tidligere understreket behovet for tydelig styring for å sikre helhet og sammenheng i lærerutdanningene. Det skal oppnås gjennom profesjonsbygging og et felles kunnskapsgrunnlag, både i praksis og ved studiestedet. Målet er å forplikte institusjonene til å utvikle studieprogrammer som best mulig forbereder studentene på yrkeslivet, noe rammeplanens struktur – med forankring i den konteksten lærere utdannes til, gjennom grunnleggende forutsetninger, felles verdier, kjernekompetanser og tematiske underkapitler – kan bidra til. Den eksplisitte forutsetningen om koherens er lagt inn for å understøtte det ytterligere.

Selv om det er institusjonene som er rettssubjektet for rammeplanen skal forutsetningen også gjelde for de som har faglige oppgaver i utdanningene. Rådet forutsetter derfor at bestemmelsene forankres lokalt og gjøres gjeldende for alle som arbeider på ulike nivåer i og med lærerutdanningene.

Forutsetning om likeverdige utdanninger

Forutsetningen om likeverdige utdanninger slår fast at det skal være tydelig at lærerutdanningene kvalifiserer for tilsetting i barnehage og/eller grunnsopplæring, herunder grunnsopplæring for voksne. Rådets intensjon er at forutsetningen skal gjelde alle lærerutdanninger, både norske og samiske.

Rådet anbefaler at navnet på utdanningene skal være *Lærerutdanning* for etterfulgt av hvilken kontekst det utdannes til. Hensikten med dette er å strømlinjeforme betegnelsen på studieprogrammene slik at de både kan passe til ny rammeplan og at

de kan kommunisere tydelig utad hva utdanningene kvalifiserer til. En slik navneendring vil trolig medføre behov for en tilføyelse i dagens regelverk for tilsetting i barnehage og skole, som både viser til dagens rammeplaner og lærerutdanninger.

§ 5 Felles kjernekompetanser

Rådet anbefaler å innføre felles kjernekompetanser som rammer inn det som er felles for profesjonen. Vi beskriver den samlede kompetansen lærere skal være kvalifisert for etter fullført utdanning gjennom åtte kompetanseområder.

Kompetansene skal som vist til, bidra til koherens i både utdanningene og profesjonen. De skal operasjonaliseres i alle delene av utdanningene, og legge til rette for en felles forståelse av mål og innhold. De kan også fungere som en felles referanseramme og et felles språk for både studenter og lærerutdannere ved lærerutdanningsinstitusjoner og barnehager/skoler.

I et komparativt og internasjonalt perspektiv kan felles kjernekompetanser gjøre det enklere å sammenligne lærerutdanninger på tvers av land, og dermed legge til rette for å lære av hverandre.

Felles kjernekompetanser viser kompleksiteten i profesjonen, de komplementerer hverandre, og skal kunne stå seg over tid. Kjernekompetansene er generiske og fleksible, og kan tilpasses ulike kontekster lærere utdannes til.

De er utformet i lys av både grunnleggende forutsetninger og profesjonens verdier med sikte på å ivareta og fremme helhet og sammenheng i utdanningene. De er også utformet med utgangspunkt i de utfordringene (praksisrelevans, forskningsforankring og tverrfaglig samarbeid) som fremheves i Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene (Kunnskapsdepartementet, 2017).

I arbeidet med kompetansene har Rådet ønsket å få frem et mulighetsrom for progresjon. De er formulert som handlings- og utviklingsrelaterte.

Det har også vært viktig å få frem en balanse mellom hvor overordnet kompetansene kan være for at det skal være mulig å operasjonalisere dem versus hvor detaljrike de kan være uten å bli for styrende. Dette fordi rammeplanen skal beskrive minimumskrav til en ferdigutdannet kandidat.

I sum mener Rådet at kjernekompetansene ivaretar Ekspertgruppens anbefaling om et mer åpent formspråk, samtidig som de korresponderer bedre med målsettingen om overordnet styring enn læringsutbyttebeskrivelser, som er mer detaljerte og fagspesifikke. Rådet har som vist til anbefalt at utarbeidelse av læringsutbyttebeskrivelser skal skje på institusjonsnivå knyttet til program- og emneplaner, i samarbeid med barnehager/skoler.

Kjernekompetansene må innarbeides som en helhet i studieprogrammene for at de skal fungere etter sin hensikt.

I samsvar med Rådets tidligere anbefalinger knyttes ikke kjernekompetansene til NKR-nivåene. For likevel å legge til rette for felles forståelse og utvikling av lokale læringsutbyttebeskrivelser, har Rådet i utformingen av felles kjernekompetanser tatt utgangspunkt i NKR sin definisjon av generell kompetanse: *Generell kompetanse er å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng* (NKR, s. 19).

§ 6 Utdanningsnivå

Rådet har i oppdragets del 1 argumentert for hvorfor utdanningsnivå bør reguleres i rammeplanens hoveddel. Dels handler det om prinsippet om at alt som kan bør reguleres i hoveddelen, dels om en sikkerhet for å unngå utilsiktede føringer på tvers av underkapitler, og dels om at det er enklere og mer ryddig å regulere dette ett sted fremfor i hvert av underkapitlene.

Rammeplanen skal favne utdanninger på ulike nivå og med ulikt omfang. Rådet har valgt å skille tydelig mellom helhetlige bachelorløp, helhetlige masterløp, og videreutdanninger som påbygg til allerede avlagt grad. Dette vil slik Rådet ser det, være mest ryddig og oversiktlig.

Ettersom dagens utdanninger skal kunne videreføres innenfor rammene av ny felles rammeplan, forstår Rådet det slik at den også skal favne eventuelle rammeplanfestede opptakskrav til dagens utdanninger, for eksempel dagens PPU-Y.

Om opptak til ph.d.

Dagens rammeplaner for GLU 1-7, GLU 5-10 og LUPE har føringer om at dagens utdanninger skal kvalifisere for opptak til videre studier på ph.d.-nivå. Dette er ikke nevnt i rammeplaner for lektorutdanningen.

Forskrift til universitets- og høyskoleloven fra 2024 fastslår i § 2-8 at integrerte masterutdanninger skal utformes slik at de kvalifiserer for direkte opptak til doktorgradsutdanning.

Siden dette er beskrevet i forskrift til universitet- og høyskoleloven er det slik Rådet ser det, ikke nødvendig å presisere at de integrerte masterutdanningene skal kvalifisere til videre studier på ph.d.-nivå i rammeplanen også.

§ 7 Særlige bestemmelser om utdanningenes innhold

Rådet anbefaler at det fastsettes et felles minimumskrav på 30 studiepoeng i pedagogikk for alle lærerutdanninger for å sikre en felles plattform på tvers av institusjonene og utdanningene. Rådet har også vurdert om fagdidaktikk og antall undervisningsfag bør rammeplanfestes i hoveddelen, men funnet dette lite hensiktsmessig, blant annet på grunn av store variasjoner mellom de eksisterende rammeplanene. I den grad det må rammeplanfestes, bør derfor valg av formuleringer knyttet til fagdidaktikk og undervisningsfag overlates til arbeidsgruppene for underkapitlene, med utgangspunkt i gjeldende rammeplaner.

For å sikre at studentene gis mulighet til faglig fordypning og til å arbeide systematisk med relevante problemstillinger, mener Rådet at treårige bachelorutdanninger skal inneholde en bacheloroppgave på minimum 15 studiepoeng, og at femårige masterutdanninger skal inneholde en masteroppgave på minimum 30 studiepoeng. Forskriftsfesting av dette sikrer kvalitet og sammenheng i utdanningsløpet, og bidrar til å styrke studentenes forsknings- og utviklingskompetanse. Valg av begreper for innretningen av bachelor- og masteroppgaven – eksempelvis profesjonsrettet, profesjonsrelevant eller andre hensiktsmessige betegnelser – bør bestemmes av undergruppene, med utgangspunkt i formuleringene i gjeldende rammeplaner.

Rådet har i del 1 og 2 av oppdraget anbefalt at reguleringen av omfang av praksisopplæring bør standardiseres og legges til rammeplanens hoveddel. Dette kan styrke målsettingen om å gi institusjonene fleksibilitet i utforming av studieprogrammer på tvers av for eksempel nivå/trinn man utdanner til ved at det blir likt for alle utdanninger av likt omfang. Med praksisopplæring menes rammeplanfestede dager på læringsarenaer hvor barnehagens og grunnopplæringens aktiviteter foregår.

Rådet anbefaler også å regulere enkelte prinsipper for praksisopplæring særlig. Dette er prinsipper vi mener kan styrke kvaliteten på praksisstudiene, og som ikke kommer tydelig nok frem i de andre paragrafene. I utredningen om praksis (oppdragets del 2c) viste vi til flere prinsipper som var aktuelle å rammeplanfeste. Rådet mener fortsatt at alle prinsippene er viktig for kvaliteten i praksisopplæring. De prinsippene som ikke inngår i forslaget under § 7 er slik Rådet ser det, dekket av andre paragrafer i forskriften. Dette gjelder for eksempel at det skal være sammenheng mellom praksisopplæring og aktiviteter/undervisning på campus og at praksisopplæring skal planlegges i partnerskap, som begge er dekket av de grunnleggende forutsetningene i § 4.

§ 8 Nasjonale retningslinjer og studieplan

Rådet har forstått det slik at de nasjonale retningslinjene til den nye rammeplanen skal ha en veiledende funksjon. For å være tydelig på retningslinjenes funksjon, anbefaler vi å forskriftsfeste dette.

Rådet anbefaler å synliggjøre institusjonenes ansvar for å utarbeide studieplan, og å legge til en føring om at planen skal utarbeides i samarbeid med barnehager og/eller skoler. Dette kan støtte opp om arbeidet med å styrke praksisrettingen i lærerutdanningene. Det vil dessuten være av stor betydning for arbeid med læringsutbyttebeskrivelser på institusjonsnivå.

Rådet anbefaler at vurderingsformene skal reflektere utdanningenes mål og innhold. Vurderingen skal støtte studentenes faglige og profesjonelle utvikling, og må derfor være i samsvar med utdanningenes mål og innhold. Bachelor- og masteroppgaver utgjør sentrale elementer i utdanningsløpet, og skal dokumentere studentenes kapasitet til faglig fordypning, tverrfaglig innsikt og til å anvende profesjonsrelevant kunnskap i møte med komplekse problemstillinger.

Rådet anbefaler at det forskriftsfestes at studieplanen skal beskrive hvordan utdanningene fremmer studentenes muntlige og skriftlige ferdigheter i norsk, inkludert både bokmål og nynorsk. Det bygger på eksisterende rammeplaner for grunnskolelærerutdanningene 1-7 og 5-10, som stiller krav til kommunikasjonsferdigheter på begge målformer. Forskriftsfestingen sikrer at alle lærerutdanninger ivaretar nasjonale språkpolitiske mål og gir studentene nødvendig kompetanse i både bokmål og nynorsk.

§ 9 Innpass

For å synliggjøre institusjonenes handlingsrom i arbeidet med å utvikle lærerutdanninger som medfører økt mangfold innenfor og mellom lærerutdanningene, anbefaler Rådet å tydeliggjøre muligheter for innpass, med henvisning til fullstendig lovtekst.

§ 10 Unntak

Føringen fra Kunnskapsdepartementet om at dagens lærerutdanninger skal kunne videreføres innenfor rammen av én ny rammeplan, utfordrer arbeidet med regulering av omfang og nivå. I § 6 har vi foreslått en generell regulering av dette. Muligheten for å videreføre bestemmelsen om opptak til dagens PPU på bakgrunn av bachelor i praktiske og estetiske fag inngår ikke i § 6, men i § 10.

Kunnskapsdepartementet har forutsatt at dagens lærerutdanninger skal kunne videreføres innenfor rammen av en ny felles rammeplan. Rådet har derfor foreslått nivåreguleringer som ivaretar dette hensynet. Den nåværende PPU-masteren er foreløpig ikke inkludert i utkastet til forskriftstekst, ettersom Rådet mener at en slik utdanning krever ytterligere utredning for å sikre at den ikke strider mot prinsippet om integrerte masterløp.

Rådet anbefaler derfor Kunnskapsdepartementet å vurdere nærmere hvordan dagens PPU-master kan videreføres uten at man åpner for ordinære 3+2-modeller. Dersom disse mulighetene for å ta lærerutdanning skal videreføres på sikt, anbefaler vi å innarbeide bestemmelsene i § 6.

Underkapitler

Underkapitlene skal sammen med hoveddelen utgjøre et helhetlig og sammenhengende dokument. Kapitlene skal ivareta kontekstavhengige føringer som ikke gjelder alle utdanninger, og samtidig bidra til å konkretisere og utfylle hoveddelen. Innholdet skal reflektere det særegne ved lærerutdanningene rettet mot ulike utdanningsområder, og styrke den samlede koherensen i rammeplanen.

I første delleveranse foreslo Rådet en foreløpig mal for underkapitlenes utforming. Basert på arbeidet med del 3 anbefales følgende justering:

§ 11 Navn på utdanningen

§ 11-1 Spesifikke reguleringer for utdanningen

Stikkord for hva som *kan* inngå her:

- Utdyping av felles kjernekompetanser
- Fag/fagkombinasjoner
- Praksisopplæring
- Prinsipper for oppgavearbeid og vurdering av studentenes læringsutbytte/kvalifikasjoner

I arbeidet med innhold i hoveddelen har rådet i sine diskusjoner identifisert områder som kan være aktuelle for arbeidsgruppene å se nærmere på.

- Rådet anbefaler å bruke betegnelsen fag/fagkombinasjoner om innhold i utdanningene og faglig kompetanse for lærere både i barnehage og grunnopplæring. Anbefalingen bygger på en felles forståelse i Rådet om at det faglige innholdet i størst mulig grad bør defineres av institusjonene som tilbyr utdanningene. Dette kan støtte utviklingen av utdanninger som er tilpasset lokale behov og institusjonenes særskilte kompetanse, samtidig som det gir rom for fleksibilitet og innovasjon på tvers av utdanningstyper.
- Rådet har i sitt arbeid med rammeplanen lagt vekt på å styrke koherensen i utdanningene. En eventuell regulering om å styrke sammenhengen mellom praksisopplæring og undervisning i fag/fagområder, vil slik Rådet ser det være kontekstavhengig.

En viktig forutsetning for anbefalingen om inndeling av underkapitlene etter lowerk, er at det skal være mulig å utvikle lærerutdanninger på tvers av underkapitler. Rådet

oppfordrer arbeidsgruppene til så langt som mulig, å legge til rette for at institusjonene skal kunne gjøre dette.

Referanseliste

- Barnehaageloven. (2006). *Lov om barnehagen* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Ekspertgruppen om overordnet styring av lærerutdanningene. (2024). *En felles rammeplan: Overordnet styring av lærerutdanningene*. (Rapport). Kunnskapsdepartementet.
https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/530/2024/08/Sluttrapport_Innhold_Trykk_RETTET.pdf
- Faglig råd for Lærerutdanning 2025. (2024). *Utvidet praksis i lærerutdanningene*. (Artikkelsamling på nett). Kunnskapsdepartementet.
<https://nettsteder.regjeringen.no/frlu/utvidet-praksis/>
- Faglig råd for Lærerutdanning 2025. (2020). *Partnerskap for kvalitet i lærerutdanningene. Anbefalinger fra Faglig råd for Lærerutdanning 2025*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/e29c3dc21bfa4edc9308f2fc6908afb3/partnerskap-for-kvalitet-i-larerutdanningene-004.pdf>
- Faglig råd for Lærerutdanning 2025. (2019). *Partnerskap i lærerutdanningene – et kunnskapsgrunnlag*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/9969c3f46f0c4a4f95ed9eee70b3ed19/partnerskap-i-larerutdanningene---et-kunnskapsgrunnlag.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene*.
https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_net.pdf
- Kunnskapsdepartementet. (2025). *Oppdrag om å utarbeide rammeplan for lærerutdanning. Arbeid med overordnet styring av lærerutdanningene – fase 3*.
<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/429/2025/04/Oppdrag-til-FRLU-om-a-utarbeide-rammeplan-for-larerutdanning-L2489991.pdf>
- Nokut. (2014). *Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring* (NKR).
<https://www.nokut.no/norsk-utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/>
- Opplæringslova. (2024). *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa* (LOV-2023-06-09-30). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30>
- Universitets- og høyskoleloven. (2025). *Lov om universiteter og høyskoler* (LOV-2024-03-08-9). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2024-03-08-9>